

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний

19 червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Клінічна психологія**

Галузь знань С “Соціальні науки, журналістика та інформація”

Спеціальність С4 “Психологія”

Освітня програма “Психологія” (ОС “Бакалавр”)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: завідувач кафедри психології, кандидат психологічних наук,
доцент, Ірина МАРТИНЮК

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни “Клінічна психологія”

Дисципліна “Клінічна психологія” одна з фундаментальних у забезпеченні майбутніх психологів ґрунтовними знаннями про психіку та її функціонування в нормі та патології. Вона є обов’язковою в ОП “Психологія”. Дисципліна ознайомлює слухачів із закономірностями змін психічних якостей людини у результаті впливу хвороби (соматичної, неврологічної, психічної). Вона забезпечує розуміння сутності психічного здоров’я та його порушень, внутрішньої картини хвороби, знайомить із видами порушень психіки; також розвиває уміння розрізняти психічну норму та патологію; формує толерантне ставлення до людей із психічною патологією.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	С4 Психологія	
Освітня програма	Психологія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2	2-3
Семестр	4	4-5
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	60 год.	104 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів із особливостями функціонування основних психічних функцій і фізіологічних систем людини у нормі та патології і розвиток уміння враховувати їх у практиці роботи з пацієнтами.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни: вступ до спеціальності; історія психології; загальна психологія; вікова психологія; педагогічна психологія; соціальна психологія;

психодіагностика; експериментальна психологія та основи науково-психологічних досліджень; математичні методи в психології.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): диференціювання психічної норми та психічної патології, аналіз і діагностика порушень психічного здоров'я;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розумінням професійної діяльності психолога в різних сферах практики;

ЗК4. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, у тому числі в полікультурному просторі;

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення;

ЗК8. Здатність генерувати нові ідеї

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії;

ЗК9. Здатність працювати в команді;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності;

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатністю оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;

СК2. Здатністю до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;

СК3. Здатністю до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;

СК4. Здатністю самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову у т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни): добирати і впроваджувати необхідні психодіагностичні методики, корекційні, психотренінгові методи, вести психологічну консультативну бесіду, застосовувати психотерапевтичні техніки відповідно до запитів клієнтів;

СК9. Здатністю здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту;

СК10. Здатністю дотримуватися норм професійної етики;

СК11. Здатністю до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології, ідентифікувати психологічні проблеми та прогнозувати шляхи їх розв'язання;

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань;

ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі іноземних та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальними, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;

ПРН8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців як рідною мовою, так і іноземною;

ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання);

ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;

ПРН11. Скласти та реалізовувати план діагностичного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта забезпечувати ефективність власних дій;

ПРН12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника;

ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості;

ПРН15. Відповідально ставитись до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога;

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів	Кількість годин												
	денна форма								заочна форма				
	тижн і	усього	у тому числі						усього	у тому числі			
			л	п	лаб	інд	с.р.			л	п	лаб	інд
Модуль 1. <i>Теоретичне підґрунтя клінічної психології</i>													
Тема 1. Загальна проблематика психології клінічної	1	8	2	2				4	8	2			6
Тема 2. Історія виникнення, становлення і розвитку психології клінічної	2	8	2	2				4	8				8

Тема 3. Концептуальні підходи до аналізу психопатологічних явищ і феноменів	3	8	2	2			4	8	2			6
Тема 4. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології	4	9	2	2			5	9		2		7
Тема 5. Методологія клініко-психологічного дослідження	5	9	2	2			5	9				9
Тема 6. Основні методи дослідження в клінічній психології	6	9	2	2			5	9		2		7
Тема 7. Внутрішня картина хвороби як категорія клінічної психології	7	9	2	2			5	9				9
Разом за модулем 1		60	14	14			32	60	4	4		52
Модуль 2. Прикладні аспекти клінічної психології												
Тема 1. Невротичні розлади	8	8	2	2			4	8				8
Тема 2. Гострий стресовий розлад та ПТСР	9	8	2	2			4	8	2			6
Тема 3. Психосоматичні розлади	10	8	2	2			4	8		2		6
Тема 4. Розлади особистості	11	7	2	2			3	7	2			5
Тема 5. Розлади психічного розвитку	12	7	2	2			3	7				7
Тема 6. Психологічні аспекти суїциду. Превенція суїцидальної поведінки	13	7	2	2			3	7				7
Тема 7. Психологія хворого та лікувального середовища	14	7	2	2			3	7		2		5
Тема 8. Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології	15	8	2	2			4	8				8
Разом за модулем 2		60	16	16			28	60	4	4		52
Усього годин		120	30	30			60	120	8	8		104

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна проблематика клінічної психології	2

2	Історія виникнення, становлення і розвитку клінічної психології	2
3	Концептуальні підходи до аналізу психопатологічних явищ і феноменів	2
4	Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології	2
5	Методологія клініко-психологічного дослідження	2
6	Основні методи дослідження в клінічній психології	2
7	Внутрішня картина хвороби як категорія клінічної психології	2
8	Невротичні розлади	2
9	Гострий стресовий розлад та ПТСР	2
10	Психосоматичні розлади	2
11	Розлади особистості	2
12	Розлади психічного розвитку	4
13	Психологічні аспекти суїциду. Превенція суїцидальної поведінки	
14	Психологія хворого та лікувального середовища	2
15	Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна проблематика клінічної психології	2
2	Історія клінічної психології	2
3	Аналіз психопатологічних явищ і феноменів	2
4	Аналіз підходу до визначення норми та патології, здоров'я та хвороби у клінічній психології	2
5	Аналіз застосування методології в клініко-психологічному дослідженні	2
6	Аналіз основних методів дослідження в клінічній психології	2
7	Аналіз внутрішньої картина хвороби людини	2
8	Аналіз невротичних розладів особистості	2
9	Аналіз розладів, пов'язаних зі стресом	2
10	Аналіз психосоматичних розладів	2
11	Аналіз розладів особистості	2
12	Аналіз розладів психічного розвитку	2
13	Аналіз чинників та ознак суїцидальної поведінки особистості, методів психологічної допомоги особистості з суїцидальною поведінкою	2
14	Аналіз психології хворої людини та чинників лікувального середовища	2
15	Аналіз методів психопрофілактики та психотерапії в клінічній психології	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Співвідношення понять “патологія” та “розлад”; критерії визначення психічного розладу	4
2	Системи класифікацій, якими користується клінічний психолог	4
3	Принципи розмежування психологічних феноменів та психопатологічних синдромів за К. Шнайдером, К. Ясперсом	4
4	Поняття психічного та психологічного здоров'я. Критерії психічного здоров'я за ВООЗ	5
5	Сутність діагностичного принципу-альтернативи “екзогенне-психогенне-ендогенне”	5
6	Етичні проблеми роботи клінічного психолога	5
7	Аналіз типів ставлення до хвороби	5
8	Діагностичні критерії розрізнення психотичних від непсихотичних психічних розладів. Тріада невротичних порушень К. Ясперса	4
9	Фобічні тривожні розлади; ознаки гострого стресового розладу	4
10	Поняття та чинники розвитку психосоматичних розладів; групи психосоматичних розладів згідно з класифікацією Е. Блейлера	4
11	Аналіз типів розладів особистості	3
12	Загальні діагностичні критерії “розладів психічного розвитку”	3
13	Аналіз особливостей превенції суїцидальної поведінки людини	3
14	Чинники лікувального впливу на хвору людину	3
15	Етапи психопрофілактики	4

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних та самостійних робіт.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного “Положення про екзамени та заліки у НУБіП України”.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Теоретичне підґрунтя клінічної психології		
Лекція 1. Загальна проблематика клінічної психології	Розуміння предметного поля клінічної психології, розвиток умінь аналізувати галузі, умови та детермінанти розвитку клінічної психології, її зв'язок із суміжними психологічними, медико-біологічними та гуманітарними дисциплінами.	-
Практична робота 1. Загальна проблематика клінічної психології		5
Самостійна робота 1. Співвідношення понять “патологія” та “розлад”; критерії визначення психічного розладу		5
Лекція 2. Історія виникнення, становлення і розвитку клінічної психології	Уміння здійснювати аналіз історичного аспекту становлення клінічної психології як сфери наукового знання. Розуміння особливостей розвитку клінічної психології за кордоном і в Україні.	-
Практична робота 2. Історія клінічної психології		5
Самостійна робота 2. Системи класифікацій, якими користується клінічний психолог		5
Лекція 3. Концептуальні підходи до аналізу психопатологічних явищ і феноменів	Розуміння парадигм наукових аналізу психопатологічних явищ і феноменів. Розвиток умінь характеризувати психодинамічний (З. Фрейд), когнітивно-біхевіоральний (Б. Скіннер, А. Бандура) та екзистенціальний (К. Роджерс, І. Ялом) підходи до аналізу психопатологічних явищ і феноменів.	-
Практична робота 3. Аналіз психопатологічних явищ і феноменів		5
Самостійна робота 3. Принципи розмежування психологічних феноменів та психопатологічних синдромів за К. Шнайдером, К. Ясперсом		5
Лекція 4. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології	Розуміння психологічної сутності станів хвороби та здоров'я. Знання закономірностей функціонування основних фізіологічних систем і психічних функцій людини у нормі та патології. Обізнаність щодо чинників змін психічних якостей людини у результаті впливу хвороби (соматичної, неврологічної, психічної).	-
Практична робота 4. Аналіз підходу до визначення норми та патології, здоров'я та хвороби у клінічній психології		5
Самостійна робота 4. Поняття психічного та психологічного здоров'я. Критерії психічного здоров'я за ВООЗ		5
Лекція 5. Методологія клініко-психологічного дослідження	Знання специфіки методології клінічної психології	-

Практична робота 5. Аналіз застосування методології в клініко-психологічному дослідженні	Розвиток здатності реалізовувати на практиці принципи і методи клініко-психодіагностичного дослідження.	5
Самостійна робота 5. Сутність діагностичного принципу-альтернативи “екзогенне-психогенне-ендогенне”	Розуміння особливостей проведення клініко-психологічного інтерв'ю. П'ятикрокова модель інтерв'ю (за А.Айві).	5
Лекція 6. Основні методи дослідження в клінічній психології	Знання основних методів діагностичного дослідження у клініці. Уміння застосовувати методи психодіагностики в роботі з хворими з урахуванням нозологічної, вікової та індивідуальної специфіки.	-
Практична робота 6. Аналіз основних методів дослідження в клінічній психології		5
Самостійна робота 6. Етичні проблеми роботи клінічного психолога		5
Лекція 7. Внутрішня картина хвороби як категорія клінічної психології	Знання визначень та співвідношення понять «здоров'я та хвороба», «ВКХ» прийняті ВОЗ. Розуміння психологічного сприйняття гострих і хронічних захворювань, переживання хвороби в часі; етапів переживання втрати і болю.	-
Практична робота 7. Аналіз внутрішньої картина хвороби людини		5
Самостійна робота 7. Аналіз типів ставлення до хвороби		5
Модульна контрольна робота 1.	Узагальнення набутих знань та умінь.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Прикладні аспекти клінічної психології		
Лекція 1. Невротичні розлади	Знання класифікації невротицих розладів за МКХ-11. Розуміння особливостей діагностики та корекції невротицих розладів. Обізнаність щодо застосування методу виявлення та оцінки невротицих станів.	-
Практична робота 1. Аналіз невротицих розладів особистості		5
Самостійна робота 1. Діагностичні критерії розрізнення психотичних від непсихотичних психічних розладів. Тріада невротицих порушень К. Ясперса		5
Лекція 2. Гострий стресовий розлад та ПТСР	Знання критеріїв діагностики ПТСР за МКХ-11 і DSM-V. Розуміння видів постстресових розладів, їх ролі у виникненні психосоматичних захворювань. Обізнаність щодо діагностики та психотерапії ПТСР.	-
Практична робота 2. Аналіз розладів, пов'язаних зі стресом		5
Самостійна робота 2. Фобічні тривожні розлади; ознаки гострого стресового розладу		5
Лекція 3. Психосоматичні розлади	Знання моделі формування психосоматичних розладів, класифікації психосоматичних розладів. Обізнаність щодо методів діагностики та корекції в психосоматиці.	-
Практична робота 3. Аналіз психосоматичних розладів		5
Самостійна робота 3. Поняття та чинники розвитку психосоматичних розладів; групи психосоматичних розладів згідно з класифікацією Е. Блейлера		5

Лекція 4. Аналіз розладів психічного розвитку	Знання класифікації розладів особистості за МКХ-10, їх основні характеристики. Уміння здійснювати діагностику та психотерапію розладів особистості.	-
Практична робота 4. Аналіз розладів особистості		5
Самостійна робота 4. Аналіз типів розладів особистості		5
Лекція 5. Розлади психічного розвитку	Знання класифікації розладів психологічного розвитку (МКХ-10). Уміння аналізувати розлади поведінки та емоцій, які починаються в дитячому та підлітковому віках. Розуміння етіології та патогенезу розладів психічного розвитку.	-
Практична робота 5. Аналіз розладів психічного розвитку		5
Самостійна робота 5. Загальні діагностичні критерії “розладів психічного розвитку”		5
Лекція 6. Психологічні аспекти суїциду. Превенція суїцидальної поведінки	Знання теорій суїциду. Розуміння видів суїциду та факторів суїцидального ризику. Розуміння психологічних основ превенції суїцидальної поведінки.	-
Практична робота 6. Аналіз чинників та ознак суїцидальної поведінки особистості, методів психологічної допомоги особистості з суїцидальною поведінкою		5
Самостійна робота 6. Аналіз особливостей превенції суїцидальної поведінки людини		5
Лекція 7. Психологія хворого та лікувального середовища	Знання типів взаємовідносин «лікар-хворий», психологічні особливостей взаємовідносин медиків із родичами пацієнта. Розуміння психологічного значення медичного діагнозу. Знання біоетичної моделі, концепції інформованої згоди при взаємодії лікаря та пацієнта.	-
Практична робота 7. Аналіз психології хворої людини та чинників лікувального середовища		5
Самостійна робота 7. Чинники лікувального впливу на хвору людину		5
Лекція 8. Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології	Знання етапів психопрофілактики (первинна, вторинна, третинна) та форм психотерапевтичної роботи (індивідуальна і групова, сімейна психотерапія, психотерапія кризових станів, екстремальна психотерапія).	-
Практична робота 8. Аналіз методів психопрофілактики та психотерапії в клінічній психології		5
Самостійна робота 8. Етапи психопрофілактики		5
Модульна контрольна робота 2.	Узагальнення набутих знань та умінь.	20
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних занять у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомості для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації. Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене у випадку за умови погодження з деканатом. Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів студентів із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю студента залишається вчасне надання таких документів.
Політика щодо академічної доброчесності	Вступаючи на цей курс, студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (https://surl.lujinsbz). Ви повинні знати та дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.
Політика щодо відвідування	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформулювати систему знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн-формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2465> .

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Гальчук О. Я. Клінічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Атіка, 2012. 216 с.
2. Клінічна психологія: словник-довідник / автор-уклад. С. В. Діденко. Київ: Академвидав, 2012. 320 с.
3. Федосова Л. О. Клінічна психологія: навч. посіб. Київ: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2013. 248 с.

Допоміжні

1. Максименко С. Д. Медична психологія / за заг. ред. С. Д. Максименка. К., 2014. 520 с.

2. Моргун В. Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики : навчальний посібник. Київ : Слово, 2013 . 460 с.
3. Никоненко. Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2021. 369 с.
4. Саржевський С. Н. Суїцидологія: навчальний посібник для лікарів інтернів з спеціалізації “Психіатрія”. Запоріжжя, 2020. 87 с.
5. Чабан О. С., Хаустова О. О., Омелянович В. Ю. Психічні розлади воєнного часу: монографія. Київ: Медицина, 2023. 232 с.
6. Hobfoll, S, Watson, P, Bell, C, Bryant, R, Brymer, M, Friedman, M, et al. (2007) Five essential elements of immediate and mid-term mass trauma intervention: Empirical evidence. *Psychiatry* 70 (4): 283-315.

Інформаційні ресурси

1. АІС "Я-психолог". <https://xn----ftbomobdq1b9f.xn--j1amh/>
2. Закон України «Про психіатричну допомогу». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>
3. “Коло сім’ї”: Про психічне здоров’я та його розлади (цикл відеоматеріалів). URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLPzY4QrFdCWOT5WqSvPDj-D AVVRvXQSvH> (дата звернення: 20.05.2026).
4. “Коло сім’ї”: Про психічне здоров’я і шляхи його плекання (цикл відеоматеріалів). URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLPzY4QrFdCWNw_rshby_ZPN7d iXwRWtcm (дата звернення: 20.05.2026).
5. Концепція розвитку охорони психічного здоров’я в Україні на період до 2030 року. URL: zakon.rada.gov.ua/go/1018-2017-p (дата звернення: 20.05.2026).
6. Платформа PubMed <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>
7. Clinical descriptions and diagnostic requirements for ICD-11 mental, behavioral and neurodevelopmental disorders. World Health Organization. URL: <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/dcf73611-9e0f-4d5c-85f6-85a58b0da6de/content> (дата звернення: 09.06.2026 р.).